

Tanavassdragets fiskeforvaltning(TF), sak 75/2016. Overenskomst og fiskeregler i Tanavassdraget. Høringsuttalelse, 16.8.16.

1. Innledning.

TF - ledelsens overordnede mål er at laksebestandene skal bevares i hele elvedistriktet og at forvaltningen av vassdraget skal skje på en bærekraftig måte, ut fra et kunnskapsgrunnlag bygd på tradisjonell og vitenskapelig kunnskap. Dét vil sikre legitimitet og at også kommende generasjoner vil ha nytte og glede av vassdraget.

I høringsuttalelsen kommer vi imidlertid ikke i vesentlig grad til å gå inn i en argumentasjon i forhold til detaljer i det foreslåtte regelverket, da prosessen frem til endelig avtaleutkast er beheftet med så store mangler at man bør starte helt på nytt, og med en helt annen involvering og medvirkning av lokale rettighetshavere på begge sider av grensen. Vi vil begrunne dette nærmere i det følgende, og merker oss også med interesse at Tana kommune mener at lokale grunnlagsforhandlinger vil gi det beste resultatet.

Ut fra vårt overordnede mål om at laksebestandene skal bevares i hele elvedistriktet, kommer TF derfor til å ta et initiativ overfor rettighetshaverne på finsk side, for å komme frem til midlertidige fiskebesparende tiltak, til en ny avtale – basert på et lokalt grunnlag - er på plass.

Vi forutsetter at en slik ny avtale sikrer rettighetshavernes lovbestemte forvaltningsrett, og at kunnskapsgrunnlaget for denne også inkluderer elvedalsbefolkningens tradisjonelle kunnskap om forhold utenom fisket, som påvirker laksebestanden(e)s størrelse. Tradisjonskunnskapen er nemlig helt fraværende i grunnlaget for de foreliggende forslagene.

Et annet forhold som må iakttas i arbeidet med en ny avtale er at grunnlagsdokumenter som f.eks. forskningsrapporter, ikke skal være taushetsbelagte, men være tilgjengelige for alle interesserte. De må også foreligge på de offisielle språk som brukes i Tanadalen – samisk, finsk og norsk. Det gjelder for øvrig også alle andre offisielle dokumenter som omhandler Tanavassdraget.

Proessen frem mot det foreliggende forslaget.

Proessen i forbindelse med en ny avtale mellom Norge og Finland har ikke svart til de forventningene man hadde lokalt etter etableringen av lokal forvaltning, og Tanalovens sterke bestemmelser om den lokale forvaltningens oppgaver. Det mest graverende er at Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF), rettighetsbærernes organ på norsk side, ble satt utenfor de avsluttende forhandlingene våren 2016.

Forhistorien er at forhandlingene tok til i 2012, men TF fikk ingen sentral plass i forberedelsene til disse. Situasjonen var så lite holdbar at man også ba om et møte med statsråden. Det ble heller ikke innvilget, selv om det etter vår oppfatning burde være helt selvsagt at det lokale forvaltningsorganet skulle vært den grunnleggende premissgiveren i en prosess som dette.

Forhandlingene trakk i langdrag, og 27. august 2015 ble det holdt et møte på politisk nivå mellom finske og norske miljømyndigheter. Der ble det vedtatt at laksefisket i Tana skal kuttes med 1/3. Retorikken i ettertid var at *alle må ta sin del*.

Budskapet i denne politiske avtalen reflekterte imidlertid ikke at noen har gamle og klart definerte rettigheter i Tanavassdraget. Ingen steder ble det heller sagt noe om at rettighetshavernes fisketid med garn var kuttet med 25 prosent i løpet av den førtiårsperioden det finske turistfisket har fått utvikle seg helt ukontrollert. Heller ikke var det tatt hensyn til at garnfiskerne på norsk side på frivillig basis, siden 1984, har redusert sitt fiske med faststående redskaper med 70 prosent. Dvs. at mange allerede hadde tatt sin del.

Tallene forteller også at det er ca. 330 personer som har fiskerett med garn på norsk side. Av disse er det om lag hundre som ikke benytter retten i det hele tatt, og av de 230 laksebreveiere som løser fiskekort, er det også dem som fisker bare med stang.

I ettertid er det for øvrig kommet frem at man på sentralt hold i departementet har gått ut fra at garnfiskerne tar mest laks, og at de derfor må redusere mest. Forholdet er imidlertid det stikk motsatte pga. den ukontrollerte utviklingen i turistfisket på finsk side i løpet av de siste 40 år. Vi finner at den foreslåtte nedskjæringen i garnfisket langt overstiger reduksjonen på 1/3 som de nye fiskereglene skal bygge på. Dette gjelder både i forhold til stengsel, drivgarn og stågarn.

De foreslåtte nedskjæringene for garnredskaper står heller ikke i forhold til de relative fangsttallene mellom garn- og stangfiske. Disse forteller at garnfisket i 2015 tok 44 prosent av totalkvantumet, mens stangfisket tok 56 prosent.

Høsten 2015: Forhandlingsutvalget oppløses.

Like før den nye TF-ledelsen ble valgt høsten 2015, ble det holdt et forhandlingsmøte i Rovaniemi, 16-18. september 2015.

TF-ledelsen for andre periode konstituerte seg 17.11.2015, og hadde et videomøte med KMD, 23.11. Der ble vi meddelt at forhandlingene var fullført og avsluttet i Rovaniemi 16-18. september, og at forhandlingsdelegasjonen var oppløst.¹ I følge departementet var det bare detaljer som gjensto, og TF kunne velge et par medlemmer til en kontaktgruppe for å delta i diskusjoner om disse detaljene.

Vi syntes dette var rart, og skjønte snart at det nok var mer enn bare detaljer som var uavklart. Blant annet gjaldt det at selve grunnlagsdokumentet – konvensjonen - ikke var endelig behandlet på noe forhandlingsmøte.

Et annet forhold er at det ut fra vanlige demokratiske prinsipper ville vært naturlig å vente med å fullføre forhandlingene, slik at den nye TF-ledelsen også kunne hatt mulighet til å øve innflytelse på resultatet. Det er tross alt vi som skal leve med regelverket i flere år fremover.

8.12.15, forelå det en felles pressemelding fra norske og finske myndigheter om den enigheten som skulle ha vært oppnådd.

Spørsmålet vi sitter igjen med er om det ble ført forhandlinger også i perioden etter 16.-18. september - frem til 8.12.15, dvs. etter at forhandlingsutvalget ble erklært som overflødig og erstattet av kontaktgruppen.

Det hastverket man hadde høsten 2015, da den nye ledelsen i TF ble valgt, er også påfallende i forhold til det tidsperspektivet for forhandlingene som ble lagt frem av statsråd Tine Sundtoft i et brev til stortingsrepresentant Terje Lien Aasland, 6.1.2015. Der viser hun til at forhandlingene hadde

¹ Dette var også meldt i e-post av 9.11.15.

trukket slik i langdrag at det ikke ville være mulig å oppnå en avtale i 2016, og ifølge forhandlingsdelegasjonen muligens heller ikke i 2017.²

Vi er overbevist om at Finland ville hatt forståelse for at man på norsk side hadde vist ønske om å ivareta interne demokratiske prosesser i forhold til rettighetshavernes, f. eks. med å forskyve Rovaniemi-møtet (16.-18.9.15) til etter at den nye TF-ledelsen hadde tiltrådt like etterpå.

Fra desember 2015 til april 2016 hadde vi på kontaktgruppenivå både direkte møter, og kontakt pr. video, med KMD, og deltok også på en samling med representanter fra den finske og norske forhandlingsdelegasjonen, i Helsinki 3. mars 2016.

I løpet av den forannevnte perioden la vi frem en rekke konkrete forslag til forbedringer i både utkastet til overenskomst og fiskeregler, men de er omtrent uten unntak ikke tatt til følge.

Imidlertid fikk vi aldri mulighet til å drøfte våre forslag på noe forhandlingsmøte, og fikk dermed heller ikke anledning til å bidra til smidige og fleksible løsninger i tråd med det som har vært vårt syn hele tiden.

Våre merknader og forslag til det sentrale grunnlagsdokumentet, overenskomsten, vedlegges til orientering som vedlegg nr. 1.

Våren 2016 – TF utestengt fra forhandlingene.

Utover våren 2016 ble det fra sentralt hold innrømmet at det fortsatt var mye som gjensto i forhandlingene, og 10.5. d.å. ble to representanter fra TF reoppnevnt til nye forhandlinger, 19. og 20. mai. Våre representanter deltok i den norske delegasjonen i disse forhandlingene – som for øvrig var helt resultatløse.

Vi har fått protokollutkastet fra det nevnte forhandlingsmøtet. Det var hemmeligstemplett, og merknadsfristen var fastsatt til 15.8. d.å. Det er tre dager etter at høringsfristen for foreliggende avtale og fiskeregler skulle ha utløpt. Derfor kan vi ikke kommentere innholdet i disse forhandlingene

² Spørsmål nr. 391 til skriftlig besvarelse. Departementets referanse: 14/3928.

nærmere, utover å konstatere at overenskomsten sto på sakslisten, men at den heller ikke ble behandlet på forhandlingsmøtet 19. og 20.5.

Forhandlingene mellom Norge og Finland fortsatte tydeligvis på embetsmannsnivå, uten at vi var informert om det. 20. juni fikk nemlig våre representanter i forhandlingsdelegasjonen innkalling til et videomøte dagen etter. Der var beskjeden fra departementalt hold at det nå forelå et forhandlingsresultat, og at det var endelig. For øvrig var også Sametingets representant utelukket fra deltakelse i den avgjørende fasen.

[Finske hytteeiere gis stangfiskerett også norsk side av vassdraget.](#)

Det eneste kvalitativt nye som er kommet til i avtalen og fiskereglene siden høsten 2015, er at de norske forhandlerne har gått med på at det etableres en ny rettighetshavergruppe på finsk side. Det er sørfinske hytteeiere som har tomt i Tanadalen. Til alt overmål skal de ha samme rett til å fiske med båt, også på norsk side av genselinne, som lokale fiskere, og kunne fiske på samme vilkår som disse. Hytteeierne behøver ikke lokal roer, og skal kunne fiske hele døgnet uten avbrudd. Det eneste unntaket er en viss avkorting i slutten av sesongen.

Til disse nye rettighetshaverne avsettes 3600 fiskedøgn, noe som svekker effekten i den avtalte reduksjonen i turistfisket – dvs. at fiskedødeligheten ikke vil reduseres i den grad som forutsatt.

Det andre, som meget overraskende er kommet inn, er et omfattende kapittel om teoretiske forhåndsavtalte, fiskebegrensende tiltak. Dette er vanskelig å forstå, all den stund disse er avhengige av en forvaltningsplan som ennå ikke er laget. Heller ikke disse forhåndsavtalte tiltakene har vi fått anledning til å drøfte i et ordinært forhandlingsmøte.

[Orientering til høringsinstansene.](#)

Vi reagerer meget sterkt på fremgangsmåten i avslutningsfasen av forhandlingene, og fant 3.8. d.å. grunn til orientere høringsinstansene om at vi ikke var gitt anledning til å delta i de avsluttende forhandlingene. Der redegjorde vi blant annet for rettsgrunnlaget for den lokale forvaltningen:

«Tanavassdragets fiskeforvaltning er etter forskriften om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget (04.02.2011) definert som et lokalt fiskeforvaltningsorgan, som

skal ha ansvar for å forvalte fisken og fisket i vassdraget, herunder organisering av fisket og salg av fiskekort, overvåking av fiskebestandene, oppsyn med fisket, fangstrapportering og informasjon (§ 6, første ledd).

Den hemmelige embetsmannsavtalen er også laget på tvers av Tanaloven (01072014) som slår fast at *Utarbeidelse av forskrifter og forhandlingene med Finland om fisket i lakseførende deler av Tanavassdraget skal skje i samråd med Tanavassdragets fiskeforvaltning og Sametinget (§ 6, siste ledd).*

Det vil si at rettighetsbærerne på norsk side og det lokale forvaltningsorganet, TF, ikke har hatt mulighet til å komme med sine kommentarer eller særmerknader til det endelige utkast til overenskomst og fiskeregler – noe høringsinstansene burde vært kjent med.»

Vi anførte derfor at vi på grunn av det som skjedde i slutfasen av forhandlingene, ikke kan tas til inntekt for det foreliggende forslaget.

[En juridisk vurdering av prosessen og TFs rolle ved forhandlingene – brudd på Tanaloven](#)

I en juridisk vurdering, dat. 9.8.16, konkluderer advokat Benny Solheim v/advokatfirmaet Hegg & Co, med at utelukkelsen fra sluttforhandlingene, har skjedd i strid med både norsk lov og internasjonal rett mht. behandling av urfolksinteresser.

Han finner det avgjørende at TF ikke har hatt noen reell innflytelse ift. det endelige forhandlingsresultatet, og det

ansees å ha skjedd i strid med tanaloven § 6 tredje ledd, og slik denne må forstås i lys av Norges folkerettslige forpliktelser.

Advokat Solheims vurdering av vår utelukkelse fra forhandlingsprosessen gjengis nedenfor i sin helhet.

I kongelig resolusjon 20. april 2012 ble det oppnevnt syv medlemmer til forhandlingsdelegasjonen, herunder to medlemmer fra TF og et medlem fra Sametinget. Ut over at et av medlemmene er utpekt til leder, er det ikke fastsatt øvrig kvalifisering av enkeltmedlemmer. Det er heller ikke foretatt noen form for avgrensning eller begrensninger i enkeltmedlemmers mandat, oppgaver eller myndighet,

verken tidsmessig eller saklig. Det er følgelig intet i oppnevningen som skulle tilsi at enkeltmedlemmer skulle utelates fra de avsluttende forhandlingene.

Spørsmålet i det videre vil være hvorvidt det er i overenstemmelse med så vel intern rett som internasjonal rett at TF (og Sametinget) ble utelatt fra de avsluttende deler av forhandlingene.

TF ble etablert i mars 2011 og er et lokalt forvaltningsorgan for Tanavassdraget. Forvaltningsorganet ble opprettet i medhold av forskrift 4. februar 2011 nr. 119 om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget § 6. TF forvalter i det vesentlige privatrettslige rettigheter. Tanaloven § 1 fastslår at lokalbefolkningen har særskilte rettigheter til å fiske i Tanavassdraget på grunnlag av lov, alders tids bruk og lokal sedvane. Idet fiskeretten har sitt grunnlag i alders tids bruk og sedvane, er det på det rene at lokalbefolkningen har privatrettslige rettigheter til fiske, som ikke kan krenkes av det offentlige og som følgelig har ekspropriasjonsrettslig vern.

TFs rolle ved forhandlinger med Finland er uttrykkelig regulert i lov 20. juni 2014 nr. 51 om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven). Det følger av § 6 tredje ledd at «forhandlinger med Finland om fisket i lakseførende deler av Tanavassdraget skal skje i samråd med Tanavassdragets fiskeforvaltning og Sametinget».

I lovens forarbeidet er det ikke gitt noen nærmere anvisning på hvordan bestemmelsen er å forstå, men det er understreket at «samrådet» skal skje «i henhold til de konsultasjonsforpliktelser for staten som følger av folkeretten, og da særlig ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater artikkel 6», jf. prop. 58 L (2013-2014) Lov om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven).

Bestemmelsens ordlyd og bruken av begrepet «i samråd med» tilsier imidlertid utvilsomt og i det minste en rett til å være kjent med innholdet i forhandlingene og videre en rett til å kunne fremme sine synspunkter. Det må være på det rene at deltakelse i forhandlingsdelegasjonen i utgangspunktet tilfredsstiller lovens krav.

Som fremholdt i lovens forarbeider skal bestemmelsen forstås i overenstemmelse med statens folkerettslige konsultasjonsforpliktelser. Prinsipper om konsultasjoner og urfolks deltakelse er betegnet som «the cornerstone of Convention No. 169 on which all of its provisions are based», jf. Illolex: 062003PRY169 para. 4 (observasjonsuttalelse til statsrapport fra Paraguay). Praksis fra FNs menneskerettskomité tilsier videre at SP artikkel 27 inneholder et saksbehandlingsvern mot at det

gjennomføres inngrep uten at urfolk har deltatt aktivt i beslutningsprosessene og har hatt reelle muligheter til å påvirke utfallet av beslutningsprosessene.

Etter ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 6 omfatter konsultasjonsplikten alle typer vedtak og beslutninger og det må være på det rene at et forhandlingsresultat slik nevnt ovenfor vil få «direkte betydning» for samiske interesser, og det kan heller ikke være tvilsomt at TF i denne sammenheng vil måtte representere «the peoples concerned» som dets «representative institution». Formålet med konsultasjonsretten er å gi urfolk innflytelse og rett til å bli hørt og det kreves at konsultasjoner skjer i god tro, med formål at det oppnås enighet, jf. NOU 2007: 13 kapittel 17 med videre henvisninger. Tilsvarende har ILO-artikler nr. 2, 4, 7, 15, 16 og 17 bestemmelser som understreker den helt sentrale posisjon konsultasjonsretten har i den internasjonale urfolksretten. Som nevnt har menneskerettskomiteen innfortolket saksbehandlingsregler i artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter i form av krav om reelle konsultasjoner, jf. eksempelvis Ilmari Länsmann mot Finland (Communication No 511/1992) og Apirana Mahuika mot New Zealand (Communication No. 547/1993). I FNs urfolkserklæring artikkel 18 og 19 er urfolks rett til deltakelse i beslutningsprosesser understreket, og disse er ansett som uttrykk for internasjonale sedvanerett.

Ved vurderingen av rettmessigheten av at TF ble utelatt i de avsluttende forhandlingene, må tas utgangspunkt i TFs sentrale rolle ved forvaltningen av vassdraget. Videre må det vektlegges at TF på vegne av lokalbefolkningen forvalter historiske og privatrettslige fiskerettigheter. Overnevnte, supplert med Tanalovens bestemmelser og urfolksretten, tilsier at TFs rolle og rett ved forhandlinger med Finland må anses som meget vidtgående.

Etter gjennomgåelsen ovenfor er konklusjonen at det ikke har vært tilstrekkelig at TF har vært sikret deltakelse i forhandlingsdelegasjonen, når TF har blitt utelatt i de siste og avgjørende deler av forhandlingene. Jeg finner det avgjørende at TF dermed ikke har hatt noen reell innflytelse ift. det endelige forhandlingsresultatet.

Overnevnte anses følgelig å ha skjedd i strid med tanaloven § 6 tredje ledd, og slik denne må forstås i lys av Norges folkerettslige forpliktelser.

De lokale rettighetshaverne på finsk side forkastet forhandlingsresultatet.

På finsk side fikk de lokale representantene åpenbart mulighet til å ytre seg om sluttresultatet.

I den finske forhandlingsdelegasjonen var det åtte representanter – fire fra statlig og fire fra lokalt, samisk hold. Alle de fire lokale representantene stemte mot at forslagene skulle vedtas, men de ble gjort gjeldende med lederens dobbeltstemme.

De lokale rettighetsbærerne kom også med en omfattende særmerknad, hvor man blant annet tok for seg de urfolksrettslige sidene av prosessen. Heller ikke det er nevnt i høringsdokumentene, noe som etter vår oppfatning er en mangel. I og med at dette er en bilateral avtale mellom to land, burde høringsinstansene i begge land vært kjent med hva man lokalt mener om forslaget.

Når det gjelder det lokale nivået er altså situasjonen at TF var utelukket fra forhandlingene når de endelige beslutningene skulle treffes, og på finsk side gikk de lokale rettighetsbærerne unisont mot det som ble lagt frem fra det norske og finske embetsnivået.

Mangelen på lokal legitimitet bør etter vår oppfatning være svært tungtveiende for å starte på nytt, nettopp for å sikre eierskap og legitimitet blant dem som i første rekke berøres av denne typen bestemmelser.

Overenskomsten.

I fortalen til overenskomsten legges det vekt på viktigheten av laksefisket for samisk kultur, og at tradisjonell kunnskap skal være en del av kunnskapsgrunnlaget for forvaltninga.

Dét synes meget positivt. Men - de nevnte formuleringene gis dessverre lite praktisk og reelt innhold. I de operative artiklene utover i dokumentet, hvor bl.a. de konkrete forvaltningsordningene utformes, finner man knapt ett punkt hvor de forannevnte positive innledningsmålsettingene følges opp i praksis. Der fremgår stort sett at rettighetsbærerne kun skal medvirke – delvis bare hvis det blir tid til det. Det vil si at andre skal stå for de konkrete forvaltningsvedtakene. Det gjelder blant annet utarbeidelse av forvaltningsplanen - som etter Lakse- og innlandsfiskeloven skal utarbeides av forvaltningsorganet - og den såkalte overvåkningsgruppens mandat. Heller ikke finner man noe materielt bindende om verdien og viktigheten av tradisjonell kunnskap som grunnlag for forvaltningen av vassdraget

Vi har overfor departementet fremmet konkrete forslag når det gjelder TFs rolle i forvaltningen, inkludering av tradisjonell kunnskap som ett av grunnlagene for vurdering av laksebestanden, mv. – men uten at noen av disse er tatt til følge. De vil fremgå av vedlegget om overenskomsten hvor våre forslag og merknader er markert med rødt.

Videre viser vi til advokat Benny Solheims vurdering av TFs manglende innflytelse på den fremtidig forvaltning, slik forslaget til overenskomst i dag fremstår:

Han skriver blant annet at

TF har etter forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget, Finnmark § 6 «ansvar for å forvalte fisken og fisket i vassdraget». Bakgrunnen for at forvaltningen skal skje lokalt, er historiske rettigheter i fisket for lokalbefolkningen.

Det fremforhandlede avtaleutkastet griper i betydelig grad inn i den etablerte lokale forvaltningen, se eksempelvis artiklene 6, artikkel 7 og artikkel 16. Avtaleutkastet etablerer en overbygning som vil kunne ha betydelig innflytelse over forvaltningen av fisket, ved at regjeringene da eksempelvis etter utkastets artikkel 6 etter nærmere vilkår kan fravike fiskereglene.

Bakgrunnen for forslagene er naturlig nok å sikre bestandene i vassdraget, noe som i seg selv naturlig nok er et presserende og hensiktsmessig hensyn. Det behøver følgelig i seg selv ikke å være problematisk i forhold til gjeldende regelverk, herunder konsultasjonsretten som redegjort for ovenfor,³ så lenge TF er sikret reell innflytelse også ved disse organers beslutninger. Avtaleutkastet slik det fremstår sikrer imidlertid ikke TF noen reell innflytelse. TF har ingen rolle i henhold til avtaleutkastets artikkel 6. Etter utkastets artikkel 7 skal fiskerettshaverne «trekkes inn i vurderingene», noe som for det første er en meget uklar formulering, og som for det annet heller ikke sikrer noen tilstrekkelig medbestemmelsesrett, ut over en høringsrett. Etter utkastets artikkel 16 skal lokale interessegrupper og rettighetshavere «høres i den grad tidsmessige hensyn tillater det», noe som på ingen måte sikrer TF noen reell innflytelse.

For å oppsummerer reiser avtaleutkastet prinsipielle spørsmål og griper i betydelig grad inn i den lokale forvaltningen av Tanavassdraget, og inn i etablerte privatrettslige rettigheter for

³ Se punktet foran - *Vurdering av prosessen og TFs rolle ved forhandlingene*

lokalbefolkningen. Dette synes ikke å være behandlet med tilstrekkelig grundighet. Videre fremstår utkastet som en svekkelse av den lokale forvaltningen av vassdraget, uten at TF da samtidig er sikret tilstrekkelig myndighet gjennom avtaleutkastets bestemmelser.⁴

Og – som nevnt foran – TF har aldri hatt mulighet til å delta i forhandlinger om disse grunnleggende forholdene.

Hvem driver overfiske?

I selve høringsbrevet, pkt. 2. *Hovedformålene med den nye avtalen*, viser man til at den felles finsk-norsk forskningsgruppen har konkludert med dårlig bestandsutvikling i vassdraget, og at dette skyldes et for omfattende fiske. I så måte har vi registrert at begrepet *overfiske* har vært et gjennomgående begrep gjennom flere år, og det er dessverre ikke til å komme forbi at denne negative betegnelsen gjerne er blitt knyttet til lokalbefolkningens tradisjonelle fiske.

Høringsbrevets tidsperspektiv når det gjelder forvaltningen, er fra inngåelsen av den nåværende avtalen i 1990 til i dag, og det sies at denne over tid har lagt grunnlaget for et høyt fiskepress på laksebestandene, og for en omfattende fisketurisme som er til hinder for lokalbefolkningens tilgang til fiske.

I denne forbindelse er det også grunnlag for å peke på forvaltningens bruk av artikkel 7 i nåværende avtale, og hvordan den i praksis er fulgt opp. Jf. alle endringene av fiskeforskriftene i perioden 1990 – 2010 (10 ganger) og som hver gang med ett unntak, har lempet på tilgangen og har medvirket til å øke fisketrykket.

Begge deler er korrekt. Den gamle samiske stangfiskekulturen er omtrent knust på riksgrensestrekingen på grunn av antallet tilreisende turister. Høringsbrevet eller andre deler av de utsendte dokumentene, gir imidlertid liten veiledning om hva som faktisk har skjedd, og hvordan man gjennom offentlige reguleringer har skåret ned på garnfisket og i praksis overført det innvunne kvantumet til særlig finske turister.

Dette fisket utviklet seg sterkt gjennom 1970-tallet, og kom etter hvert opp på et meget høyt nivå. Gjennom en årrekke har det nå holdt seg på mellom 30 og 40 000 døgnkort hver sesong.

⁴ TFs understrekinger.

Trolig snakker vi om rundt en million - solgte døgnfiskekort på finsk side de om lag 40 siste år. Ett anslag er at de finske turistene i det samme tidsrommet kan ha tatt minimum en million kilo laks.

Dette er et fiske som ikke har vært undergitt noen form for reell begrensning eller regulering, og er den eneste menneskestyrte beskatningen av laksestammen(e) i Tanavassdraget som har hatt en formidabel økning gjennom de siste om lag 40 år.

Høringsinstansene har imidlertid ikke fått noen opplysninger om at garnfiskerne i vassdraget, gjennom avtalen mellom Norge og Finland i 1979, ble fratatt 25 prosent av fisketiden. Det vil si at man da måtte gå ned fra 4 til tre døgn fiske.

I en regulerings- og byrdefordelingssammenheng burde det også være av stor interesse å kjenne til at laksefiskerne på norsk side har redusert sitt fiske med faststående redskaper med 70 prosent fra 1984 til i dag. Trolig har man en liknende tendens på finsk side. Slike forhold er heller ikke nevnt eller vurdert.

I tillegg er også sjølaksefisket siden begynnelsen av 1970-tallet skåret meget sterk ned, med begrunnelse i bl.a. bestandssituasjonen i Tanavassdraget.

Realiteten er at de myndighetsbestemte nedskjæringene, og de frivillige reduksjonene i garnfisket, ikke har kommet laksebestanden(e) til gode, men derimot turistfisket på finsk side.

Det nevnte fisket har i kvalifisert grad også hatt betydning for fisket på de ulike bestandene i vassdraget.

Siden 1979 har dette fisket kunnet pågå 6 døgn i uken. Det vil si i tre av de døgnene garnfiskerne har vært nødt til å ta redskapen på land. Tallene forteller da også hvordan dette har virka inn på ulike bestander i vassdraget - 50 % av laksen fra Iešjohka og Kárášjohka som fanges i hovedelva tas av stangfiskere. For Anárjohka er tallet 62 prosent.

Fra forsknings- og forvaltningshold har det imidlertid vært lite fokus på økningen i det finske turistfisket siden begynnelsen av 1970-tallet, og den negative virkning dette har hatt for de blanda bestandene i vassdraget.

Norsk og finsk statlig forvaltning av Tanavassdraget kan knapt sies å være en suksesshistorie. Man har overført laksekvantum fra den lokale befolkningen til utenforstående grupper, til skade for både lokal og samisk kultur. Denne gang videreføres dette prinsippet gjennom at sørfinske hytteiere tildeles *fiskerett* med stang også på norsk side av grenselinjen.

Tradisjonell kunnskap må reflekteres klart og forpliktende i en avtale med Finland.

Ett viktig forhold som vi vil knytte noen merknader til, er kunnskapsgrunnlaget for de omfattende innskrenkningene som er foreslått, sælig for garnfisket. I de bio-vitenskapelige rapportene som har dannet kunnskapsgrunnlaget for forhandlingene, hevdes det at den eneste kjente negative trusselfaktoren i vassdraget er *overbeskatning*.

Dette hevdes altså samtidig med at bruken av ulike typer garnredskaper både i sjø og elv er blitt meget sterkt regulert og innskrenket de siste 30-40 årene. Likeledes har antallet garnfiskere gått sterkt tilbake, og i Tanavassdraget har de fiskeberettigede som nevnt, også på eget initiativ redusert sitt fiske svært sterkt. Fra 1984 til 2015 ble antallet faststående redskaper på norsk side av vassdraget i den beste fisketiden midt på sommeren, redusert med nesten 70 prosent. Samlet sett vil dette si at beskatningen fra garnredskaper over en relativt kort tidsperiode er blitt meget sterkt redusert, og vi finner det påfallende at søkelyset ikke rettes mot andre *mulige* forklaringer eller delforklaringer enn *overbeskatning*.

Derfor er det nødvendig at det etableres en mer komplett kunnskapsbase for bestandsutviklingen i vassdraget, hvor tradisjonell kunnskap får sin rettmessige plass som grunnlag for forvaltningsmessige grep, ved siden av vitenskapelig kunnskap. Et slikt grep er også nødvendig for å oppnå bedre legitimitet i forhold til forvaltningen av laks og andre fiskeslag i Tanavassdraget. TF har i den forbindelse, 2. februar i år, skissert et opplegg for et prosjekt for større involvering av tradisjonell kunnskap. Der rettes søkelyset blant annet på at den tidligere lokaltbaserte forvaltningen av predatorer er blitt forbudt over noen tiår, og spørsmålet er hvilken virkning det kan ha hatt.

Skissen vedlegges som vedlegg nr. 2.

Uavhengig av foreliggende høring ser vi frem til en konstruktiv dialog med KMD om et slikt prosjekt, selv om overvåkingsgruppen for Tanavassdraget avviser at f. eks. predasjon kan ha noen innvirkning på laksebestanden, og advarer sterkt mot at det iverksettes nye prosesser for å inkludere tradisjonell kunnskap (Jf. *Status of the River Tana Salmon Populations – 2012*).

En ny avtale må bygge på at laksefiskernes erfaringsbaserte kunnskap skal være en likeverdig del av kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av Tanavassdraget.

Fiske etter andre arter vår og høst.

Overfor departementet har vi tidligere ytret ønske om at det bør være mulig å drive fiske etter andre arter enn laks etter første september, slik det var frem til 1990. Vi ser dette som viktig i forhold til å redusere predasjon på lakseyngel og laksesmolt. Et slikt fiske bør det også åpnes for om våren, slik det var vanlig tidligere.

En ny avtale bør åpne for slikt tradisjonelt fiske som mange lokalt mener er et bidrag til å redusere predasjonen på yngel og smolt.

Vi har også foreslått å utvide fisketiden for sjøørret. Denne bestanden er nå meget stor, og sjøørreten har fra gammelt av vært sett på som en skadelig predator på oppvoksende laks.

Vi antar at det vil være enklere å få gjennomslag for denne typen tradisjonell kunnskap i en avtale som har et lokalbasert grunnlag.

Vedlegg: TF,s merknader pr. primo mai, til forslaget om overenskomst

TF's skisse til prosjekt om tradisjonell kunnskap, 2.2.16